

เรื่องเล่า สุดท้ายที่บ้านเรา

“คนเรามักกลัวความตาย แต่ที่จริงแล้วความตายไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว สิ่งที่น่ากลัวคือความทุกข์ทรมานก่อนการตาย ดังนั้นเราควรที่จะระลึกถึงเสมอว่า สักวันหนึ่งเราก็ต้องตาย”

การทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคองนั้น เป็นการทำงานที่ต้องเผชิญกับความสิ้นหวังในการรักษาของผู้ป่วย บางคนสิ้นหวังเพราะไม่สามารถที่จะรักษาให้หายขาดได้ เรียกได้ว่า นับวันรอความตายได้เลย แต่บางคนรักษาเพื่อประคับประคองให้ตนเองไม่ต้องมีความทุกข์ทรมานจากโรค ไม่ต้องมานอนรักษาที่โรงพยาบาลบ่อยๆ แต่สุดท้ายเส้นทางของทุกคน คือการนำไปสู่ความตาย แต่ใครจะว่าระยะทางหรือระหว่างทางนั้นมันจะทุกข์ทรมานเพียงใด ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคองนั้นเป็นการดูแลไม่ทำให้ผู้ป่วยทุกข์ทรมานกับโรคที่ต้องเผชิญอยู่ มีการร่วมวางแผนการรักษาตนเองกับทีมสุขภาพ และมีการเตรียมความพร้อมการตายได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ป่วยไม่เกิดความทุกข์ทรมาน และเสียชีวิตด้วยความสงบตามความประสงค์ของผู้ป่วย

จากการทำงานการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคอง ทำให้พบเจอผู้ป่วยหลากหลายแบบ หลากหลายความรู้สึก แต่มีผู้ป่วยรายหนึ่งที่ทำให้ทีมเกิดความประทับใจ และนำมาเป็นเรื่องเล่า คือ ผู้ป่วยชายที่ป่วยเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย ในวันที่ทีมได้ทราบว่าผู้ป่วยรายนี้ เกิดจากความบังเอิญที่ญาติผู้ป่วยมาขอเยี่ยมออกซิเจน ไปให้ผู้ป่วยใช้ที่บ้าน หลังจากนั้นดิฉันและทีมการดูแลต่อเนื่องที่บ้านได้ติดตามเยี่ยมบ้าน พบว่าผู้ป่วยเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย ให้อาเคมีบำบัดครบแล้ว แต่ยังพบการกระจายตัวของมะเร็งอยู่ แพทย์ที่ทำการรักษานัดให้ผู้ป่วยไปวางแผนการรักษาต่อ แต่ผู้ป่วยไม่สามารถที่จะไปได้ เนื่องรักษาอย่างไรก็ไม่หาย และการรักษาในแต่ละครั้งนั้นต้องใช้เงินจำนวนมาก ถึงแม้จะเบิกค่ารักษาจากบุตรชายได้ แต่ก็ไม่สามารถเบิกได้ทั้งหมด ผู้ป่วยเลือกยุติการรักษาและไม่ไปตามนัด เมื่อความประสงค์ของผู้ป่วยเป็นเช่นนั้นดิฉันจึงทำการประเมินสภาพร่างกายและสภาพจิตใจของผู้ป่วยตามแบบประเมิน พบว่าผู้ป่วยเริ่มมีอาการปวดตามร่างกาย และมีอาการหายใจเหนื่อยเวลาออกแรงทำกิจกรรม ส่วนสภาพจิตใจ ผู้ป่วยบอกว่า “อยู่อย่างนี้ก็ดีแล้ว อยากรักษาไม่หาย ขอไม่รักษาดีกว่า อยู่บ้านก็สบายใจดี” เมื่อเป็นเช่นนั้นดิฉันจึงนำข้อมูลมาปรึกษาร่วมกับการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคองในการวางแผนดูแลผู้ป่วยรายนี้ มีการนัดเยี่ยมผู้ป่วยร่วมกับทีมเพื่อทำการวางแผนการรักษาร่วมกัน และทำตามประสงค์ของผู้ป่วยเป็นหลัก จากการวางแผนร่วมกันได้ข้อสรุปว่าผู้ป่วยมาการปวดตามร่างกาย และมีหายใจเหนื่อย แพทย์เริ่มให้ยาระงับอาการปวดด้วยมอร์ฟีน วางแผนการรักษาร่วมกับผู้ป่วยและญาติพบว่า ผู้ป่วยขอรักษาตามอาการ ไม่ขอใส่ท่อช่วยหายใจ ไม่ขอส่งตัวไปรักษาต่อ ไม่ขอช่วยชีวิตด้วยการให้ยาหรือปั๊มหัวใจ ไม่ขอใส่สายให้อาหาร ขออยู่ที่บ้านวางแผนการเสียชีวิตที่บ้านเท่านั้น ต่อจากนั้นทีมก็ติดตามเยี่ยมบ้าน นัดผู้ป่วยมาตามนัดเพื่อติดตามการใช้ยามอร์ฟีน และปรับยาให้เหมาะสมกับผู้ป่วย อาการผู้ป่วยก็ทรงตัวอยู่ได้ ไม่มีความทุกข์ทรมานใดๆ แต่เมื่อวาระสุดท้ายของผู้ป่วยมาถึง ผู้ป่วยมีอาการอ่อนเพลียและร่างกายอ่อนแอลง เริ่มมีอาการปวดตามร่างกายและหายใจเหนื่อยมากขึ้น ทานข้าวไม่ได้ ญาติจึงได้พาผู้ป่วยมารักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ได้ประเมินสภาพผู้ป่วย ส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่ตึกผู้ป่วยใน และส่งปรึกษาทีมการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคอง เมื่อผู้ป่วยเข้ามาที่ตึกผู้ป่วยในพยาบาลที่ดูแล

ได้จัดสถานที่การดูแลผู้ป่วยและญาติให้เป็นส่วนตัวและสงบ จากนั้นทีมการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบ ประคับประคองร่วมกับพยาบาลที่ตึกเข้าประเมินอาการผู้ป่วยตามแบบฟอร์มการประเมินผู้ป่วยระยะท้ายแบบ ประคับประคอง พบว่าผู้ป่วยมีการปวดและหายใจเหนื่อยเป็นอย่างมาก มีอาการอ่อนเพลีย ภาวะทรวงอกหายใจลำบาก รับประทานอาหารไม่ได้ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ นอนติดเตียง PPS score = 20% ดังนั้นทางทีมจึงได้วางแผนการรักษาร่วมกับญาติผู้ป่วยในการรักษาครั้งนี้ ญาติผู้ป่วยขอรักษาตามอาการและวางแผนการรักษา ตามเดิมที่เคยได้ร่วมกันวางแผนกับผู้ป่วย เมื่อเป็นเช่นนั้นแพทย์ทีมจึงได้เริ่มการรักษาโดยให้การรักษากร บรเทาอาการปวดและอาการเหนื่อยหอบด้วยยามอร์ฟีนแบบฉีดทางเส้นเลือด บอกญาติผู้ป่วยว่านี่คือวาระ สดท้ายของผู้ป่วยให้ญาติอยู่กับผู้ป่วยตลอดเวลา ใช้เวลาอยู่ร่วมการให้ได้มากที่สุด ผู้ป่วยต้องการพบใครให้พา มาเจอ อาจจะมีการทำบุญร่วมกันเพื่ออุทิศกรรมให้กันในวาระสุดท้ายก็ได้ เพื่อที่ผู้ป่วยได้จากไปอย่างสงบ ญาติผู้ป่วยเข้าใจและอยู่เฝ้าผู้ป่วยไม่ห่าง ผลจากการให้ยามอร์ฟีนก็ความคุมอาการเหนื่อยและปวดได้ แต่ด้วย ร่างกายผู้ป่วยที่อ่อนแอลง ทานข้าวไม่ได้มา 2-3 วันทำให้ผู้ป่วยมีอาการทรุดลงไม่สามารถต้านทานกับโรคได้ และในคืนวันนั้นผู้ป่วยจึงเริ่มมีอาการหายใจช้าลงเรื่อยๆ จนเกือบจะหมดลมหายใจ และสัญญาณชีพก็ต่ำลงไป แต่พบว่าผู้ป่วยก็ยังไมยอมที่จะจากไป ดิฉันได้เป็นพยาบาลเวรที่ดูแลผู้ป่วยในคืนนั้นได้แนะนำให้ญาติที่ใกล้ชิด กับผู้ป่วยที่ผู้ป่วยรัก ให้มาหาผู้ป่วยให้ครบทุกคน แต่ผู้ป่วยก็ยังไมจากไปอยู่ดี จนภรรยาของผู้ป่วยบอกว่า ผู้ป่วยอยากกลับบ้าน และผู้ป่วยเคยบอกไว้ว่าอยากไปเสียชีวิตที่บ้าน ดังนั้นดิฉันจึงได้รายงานอาการและความ ประสงค์ของผู้ป่วยให้แพทย์เวรทราบ แพทย์เวรจึงได้อนุญาตให้นำผู้ป่วยกลับบ้านได้ ในวันนั้นดิฉันก็ได้นำส่ง ผู้ป่วยกลับบ้านอย่างปลอดภัย และได้มีการประสานเจ้าหน้าที่ รพ สด ให้มาติดตามอาการของผู้ป่วยต่อ พบว่าหลังจากที่ดิฉันส่งผู้ป่วยที่บ้านเรียบร้อยแล้ว อีก 15 นาทีต่อมา ผู้ป่วยก็เสียชีวิตที่บ้าน จากไปอย่างสงบ ตามความประสงค์ของผู้ป่วยและไม่มีสิ่งที่ค้างคาใจอะไร จากผู้ป่วยรายนี้ทำให้เรารู้ว่าการที่ผู้ป่วยไม่มีความ ทุกข์ทรมานระหว่างทางการรักษา มีความสุขในช่วงวาระสุดท้าย และการจากไปอย่างสงบนั้นเป็นสิ่งที่ดี

จากการทำงานในส่วนนี้และจากการดูแลผู้ป่วยรายนี้มาตลอด ทำให้เรามีความสุขจากการทำงานใน ส่วนนี้ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม มองเห็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้วางแผนการรักษาได้ด้วยตนเอง วางแผนการ ตายของตนเองได้โดยไม่หวาดกลัวใดใด การไม่มีความทุกข์ทรมานระหว่างทางการรักษา และการได้กลับไป เสียชีวิตที่บ้านตามความประสงค์ของตนเอง ทำให้ไม่ว่าจะเจอเรื่องทุกข์หรือจะสุข สุดท้ายแล้วเมื่อคนเรามาถึง วาระสุดท้ายก็ต้องอยากกลับบ้านและมีความสุขกับครอบครัวอันเป็นที่รักเท่านั้น

นางสาววิลาสินี ปัญญาสงค์

พยาบาลตึกผู้ป่วยใน